

Základní škola Osek, okres Teplice

Hrdlovská 662, 417 05 Osek

tel.: 417 837 125, e-mail: zsosek@zsosek.cz

www.zsosek.cz

PREVENTIVNÍ PROGRAM A KRIZOVÝ PLÁN ŠKOLY

ŠKOLNÍ ROK 2024/2025

Prevence rizikového chování

Obsah

Úvod	4
1. Charakteristika školy	4
2. Preventivní tým pro řešení rizikového chování	4
3. Školní poradenské pracoviště	5
4. Informační zdroje	6
5. Definice primární prevence a rizikového chování	8
6. Analýza současné situace vyplývající z hodnocení šk. r. 2023/2024	9
6.1 SWOT analýza	11
7. Cíle preventivního programu pro školní rok 2024/2025	12
7.1 Dlouhodobé cíle	12
7.2 Střednědobé cíle	12
7.3 Krátkodobé cíle	13
8. Metody a formy dosažení vytyčených cílů	13
8.1 Primární prevence v rámci výuky	14
8.2 Spolupráce s rodiči	15
9. Přehled plánovaných konkrétních aktivit v oblasti primární prevence pro školní rok 2024/2025 - mimoškolní aktivity	15
9.1 Plán primární prevence – 1. stupeň 2024/2025	15
9.2 Plán primární prevence – 2. stupeň 2024/2025	16
10. Preventivní program školní družina – předcházení šikaně	19
11. Krizový plán	21
11.1 Příloha 1. Informace pro pedagogy – co dělat, když... ..	21
TABÁKOVÉ VÝROBKY	21
ALKOHOL	21
NÁVYKOVÉ LÁTKY	22
ZÁŠKOLÁCTVÍ	24
VANDALISMUS	24
KRÁDEŽE	25
ŠIKANA	25
KYBERŠIKANA	29
PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie, mentální bulimie)	29
SEBEPOŠKOZOVÁNÍ	29

SEBEVRAŽEDNÉ MYŠLENKY.....	30
SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN (Child Abuse and Neglect).....	31
HOMOFOBIE	32
EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS	32
RIZIKOVÉ SPORTY, DOPRAVA.....	33
AGRESE A ŠIKANA VŮČI UČITELI	33
VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ	34

Úvod

Problematika rizikového chování je celospolečenský problém. Nepopíráme jevy, které se na naší škole vyskytují, snažíme se jim předcházet a reagovat na ně. Primární prevenci zahajujeme na všech úrovních základní školy přiměřeně k věku žáků.

Preventivní program je tedy zaměřen na všechny věkové kategorie, nejintenzivněji na nejohroženější skupiny žáků ve věku 11–15 let, jedná se o celoroční program zaměřený na osobnostní a sociální rozvoj, zdravý životní styl, na výcvik v sociálně komunikativních dovednostech žáků a na prevenci rizikového chování žáků. Je určen pro všechny žáky 1. – 9. ročníku základní školy, pedagogům a rodičům. Snažíme se o maximální zapojení rodičů i spolupracujících složek v našem kraji.

1. Charakteristika školy

Základní škola Osek je plně organizovaná škola s devíti postupnými ročníky. Výuka je realizována ve dvou budovách. V budově v Nelsonské ulici jsou umístěny třídy I. stupně školy a školní družina. Budova v Hrdlovské ulici je sídlem vedení školy, II. stupně, nově zrekonstruované školní jídelny a školní družiny. Je situována do panelového sídliště v poměrně příjemném prostředí.

Výuka probíhá v kmenových třídách 1. a 2. stupně a v několika odborných učebnách (učebna chemie, učebna fyziky a přírodopisu, učebny výtvarné a hudební výchovy, počítačová učebna, cvičná kuchyňka). Učebny jsou vybaveny výpočetní technikou: interaktivní tabulí, dataprojektory. Důsledně pracujeme s integrovanými i mimořádně nadanými žáky dle doporučení PPP Teplice a SPC Teplice.

Výukovým programem školy je Školní vzdělávací program Čtyřlístek. Název Čtyřlístek vychází ze zaměření na 4 oblasti: výpočetní technika, sport, práce s žáky vyžadující speciální péči a výchovu ke slušnosti a toleranci.

2. Preventivní tým pro řešení rizikového chování

Vedení školy

Mgr. Jan Sklepník – ředitel školy

kontakt: 417 837 125, email: sklepnik@zsosek.cz

Ing. Michaela Hametová – zástupce pro II. stupeň

Mgr. Marcela Paterová – zástupce pro I. stupeň

- vytváří podmínky pro předcházení rizikového chování
- vytváří podmínky pro realizaci prevence
- zodpovídá za realizaci preventivního programu, koordinuje tvorbu, kontroluje realizaci a vyhodnocování PP a začleňuje školní preventivní tým do vzdělávacího programu školy
- jedná s rodiči žáků, řeší aktuální problémy související s výskytem RCH ve škole, vytváří podmínky pro další vzdělávání ŠMP, podporuje týmovou spolupráci ŠMP s dalšími organizacemi

Školní metodik prevence - Ing. Michaela Hametová II. stupeň
kontakt: 417 837 125, email: hametova@zsosek.cz

Mgr. Lenka Zitová I. stupeň, email: zitova@zsosek.cz

- spolupracuje s vedením školy, výchovným poradcem, třídními učiteli, ostatními pracovníky školy, PPP, psychology a dalšími organizacemi, institucemi a odborníky
- mapuje výskyt rizikového chování ve škole, eviduje rizikové chování
- zajišťuje a koordinuje preventivní aktivity a programy prevence pro žáky, poskytuje materiály a informace všem učitelům, žákům a jejich zákonným zástupcům k dané problematice

Výchovný poradce - Mgr. Jiřina Tylová
kontakt: 417 837 125, email: tylova@zsosek.cz

- spolupracuje s ŠMP na zachycování varovných signálů
- organizuje péči o žáky s SPV, IVP, PLPP
- vede profesní orientaci žáků, problémy spojené se školním neprospěchem atd.

Ostatní pedagogičtí pracovníci – Třídní učitelé

- mapují vztahy žáků v třídním kolektivu
- jsou manažery třídního dění a preventivních aktivit
- informují výchovného poradce, školního metodika prevence o případech výskytu agresivního chování ve třídě, signálech potíží žáka (osobnostní, rodinné, vztahové), náhlém i trvalém neúspěchu v učení, obtížné komunikaci, konfliktu s rodiči porušování pravidel soužití ve škole žákem, krádežích ve třídách
- věnují se v rámci výuky rozvoji kompetencí žáků v oblasti sociálních dovedností

3. Školní poradenské pracoviště

Školní poradenské pracoviště tvoří ředitel školy, zástupci ředitele školy, metodici prevence, výchovný poradce.

Pravidelné schůzky – čtvrtek 14 h., budova Hrdlovská 662

- vytváří širokou základnu primární prevence školní neúspěšnosti a rizikového chování
- realizuje preventivní programy na škole a sleduje jejich účinnost
- zajišťuje kvalitní služby kariérového poradenství pro žáky
- připravuje podmínky pro integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a nadaných žáků

- buduje příznivé sociální klima na škole i v jednotlivých třídách
- vytváří předpoklady pro dlouhodobé snižování neprospěchu žáků
- zajišťuje včasnou intervenci při aktuálních problémech žáků a třídních kolektivů
- poskytuje metodickou podporu pedagogickým pracovníkům
- prohlubuje a zlepšuje komunikaci mezi školou a rodiči
- koordinuje služby ŠPP s dalšími poradenskými institucemi
- poskytují odbornou pomoc rodičům, pohovory, návrhy opatření se souhlasem zákonných zástupců

4. Informační zdroje

Vnitřní zdroje školy

K problematice rizikového chování využíváme především odbornou a metodickou literaturu, dále:

- Prevence, Třídní učitel – časopis
- odbornou literaturu vlastní knihovny, DVD
- webové stránky školy – www.zsosek.cz
- webové stránky školy – sekce Prevence (podcasty, letáky) - <https://www.zsosek.cz/prevence>
- školní informační systém – www.skolaonline.cz
- nástěnku PP
- školní parlament
- školní časopis Čtyřlístek
- třídní schůzky, konzultační hodiny
- školní řád
- aplikace Nenech to být <https://www.nntb.cz/>
- místní regionální tisk – ON
- poradenskou činnost školního metodika prevence a výchovného poradce
- Školní poradenské pracoviště

Vnější zdroje školy

Uvedené zdroje využíváme mimo školu v rámci prevence. Jedná se o podpůrnou síť institucí, odborníků a služeb pomáhajících i spolupracujících organizací:

- <http://www.pppuk.cz/primarni-prevence>
- Pedagogicko-psychologická poradna, Lípová 651/9, Teplice 415 01 – Mgr. Anna Hybšová – email: www.pppuk.cz tel. 417 533 669
- metodik prevence – Mgr. Denisa Třešňáková – PPP Teplice
- Magistrát města Teplice – Odbor sociálně-právní ochrany dětí - 417 510 970
- Městská policie Osek – 417 837 124, 777 735 609
- Policie ČR – 158
- WHITE LIGHT – kontaktní centrum, Teplice, tel. 417 530 788, 602 414 911
- K – centrum Most – „Most k naději“, tel. 476 102 288 <http://www.mostknadeji.eu/>
- Linka duševní tísně tel. 476 701 444 <http://www.mostknadeji.eu/linka-dusevni-tisne/>
- Krizová linka Dětského krizového centra: Specializované pracoviště zaměřené na problematiku syndromu – týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte

- pevná linka: 241 484 149, mobil: 777 715 215 <http://www.ditekrize.cz/>
- rizika kyberprostoru: 778 510 510
 - Linka bezpečí – problémy v rodinných vztazích od hádek po násilí, rozvod rodičů, vztahy s kamarády, otázky psychosexuálního zrání, problémy ve škole tel. 116 111, pomoc@linkabezpeci, <https://www.linkabezpeci.cz/sluzby/chatuj-s-nami/>
 - Linka Vzkaz domů – pro děti, které odešly z domova - tel. 800 111 113
- Odkazy na stránky s tematikou kyberšikany:**
- <http://www.safeinternet.cz> - Informace na téma kyberšikana, ochrana osobních údajů aj. V sekci „Ke stažení“ výsledky výzkumu chování dětí na internetu
 - <http://www.e-bezpeci.cz> – rady pro rodiče, děti i pedagogy, on-line prezentace na témata – kyberšikana, kybergrooming, kyberstalking, HOAX, happy slapping, spoofing, phishing
 - <http://www.bezpecne-online.cz>- Stránky pro teenagery, rodiče a učitele s informacemi o bezpečném používání internetu, prevenci a řešení kyberšikany; výukové materiály
 - www.protisikane.cz - Informace o kyberšikaně a jejích projevech, tipy pro rodiče
 - www.minimalizacesikany.cz - Praktické rady pro rodiče, učitele a děti, jak řešit šikanu a jak jí předcházet. V sekci „Pro média“ tisková zpráva s výsledky šetření o kyberšikaně na školách
-
- **Další informační portály** www.navykovelatky.cz, www.bez cigaret.cz, www.clovekvtisni.cz, www.jsns.cz,
 - **Kouření:** www.nekuratka.cz, www.tipni-to.cz, www.koureni-zabiji.cz, www.bez cigaret.cz
 - **Drogy:** www.odrogach.cz, www.drogy-info.cz, www.prevcentrum.cz, www.drogy.net, www.alkoholik.cz, www.alkoholmetr.cz, www.adiktologie.cz
 - **Homofobie:** www.stud.cz, <https://www.sbarvouven.cz/>
 - **Poruchy příjmu potravy:** www.idealni.cz, www.anabell.cz, www.bulimie-anorexie.cz,
 - **Šikana:** www.linkabezpeci.cz , www.sikana.org
 - **Rizikové chování v dopravě:** www.ibesip.cz (dopravní výchova), www.cdv.cz
 - **Sexuální rizikové chování:** www.sexus.cz, www.planovanirodiny.cz, www.linkabezpeci.cz

Základní právní rámec primární prevence rizikového chování (PPRCH)

- Zákon **561/2004 Sb.**, (o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání) tzv. **školský zákon**) v platném znění,
- Zákon **59/2023** o ochraně zdraví před účinky návykových látek
- Zákon **563/2004 Sb.**, o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška **72/2005** v platném znění o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Základní metodické dokumenty PPRCH

- Metodické doporučení **k primární prevenci rizikového chování** u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT 21291/2010-28
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy **k prevenci a řešení šikanování** ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT- 21149/2016
- Metodický pokyn **k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví** dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005

- Metodický pokyn k jednotnému postupu při **uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví** č.j.: 10194/2002-14
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově **proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance** Č.j.: 14 423/99-22
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027

Podklady školy

Školní řád

Školní vzdělávací systém

Výroční zpráva

Preventivní program a Krizový plán

Školní preventivní strategie

Zápisy z jednání při řešení přestupku – třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence, pedagogická rada, Policie ČR, lékař atd.

5. Definice primární prevence a rizikového chování

Preventivní program je určen všem rodičům, žákům i učitelům. Následně se zaměříme na vysvětlení pojmů pro správné uchopení významu slova prevence a rizikové chování.

Primární prevence rizikového chování je soubor opatření, kterými předcházíme výskytu rizikového chování, omezujeme další rozvoj rizikového chování, zmírňuje již existující formy tohoto chování a pomáháme řešit jeho důsledky.

Mezi rizikové chování patří:

1. Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, domácí násilí, krizové situace spojené s násilím, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie, krádeže, loupeže, vydírání, vyhrožování
2. Záškoláctví
3. Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4. Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5. Spektrum poruch příjmu potravy
6. Negativní působení sekt
7. Sexuální rizikové chování

Druhy prevence

Specifická primární prevence – aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků.

Jedná se o:

- a) všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,

- b) selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování,
- c) indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

Nespecifická primární prevence – veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

6. Analýza současné situace vyplývající z hodnocení šk. r. 2023/2024

Ve školním roce 2023/2024 se nám podařilo plnit plány Preventivního programu po celý školní rok. Tradičně pro šesté ročníky začal nový školní adaptačním programem na Klínech v Krušných horách v penzionu Stará Škola. Třídní učitelé s metodikem prevence dopoledne sledovali dynamiku třídních kolektivů, formou komunikačních a pohybových her. Odpolední program byl pod vedením třídního učitele. Děti si vyzkoušely lanový park a minigolf v místním sportovním centru, po skončení aktivit odjely domů. Na prvním stupni prožili děti s paní učitelkou adaptační den v pohádkovém lese v Bílině. Jako každý rok jsme organizovali jsme sportovní, kulturní, zábavné akce i dějepisné exkurze. V červenci jsme školní rok ukončili společně Školou v přírodě.

Tradičně se ve čtvrtek scházel školní poradenský tým, zástupce školy pro I., II. stupeň, metodik prevence, výchovný poradce a dle možností ředitel školy. Společně jsme plánovali a hodnotili akce školy, řešili kázeňské a výchovné problémy, problémy v rodinách, neomluvenou absenci, neshody v kolektivu, vandalismus, kouření e-cigaret, krádež a další drobné aspekty rizikového chování. Všechny problémy a přestupky žáků jsme se snažili řešit včas, tím předcházíme větším problémům. Zároveň probíhala spolupráce s třídními učiteli, sledovali vztahy ve třídách, abychom tak předcházeli šikaně. Jakékoliv chování s možnými prvky šikany jsme okamžitě řešili s rodiči a žáky. Během roku jsme spolupracovali s institucemi OSPO, Dyáda Most, PPP Teplice, SPC Teplice, Úřad práce, Policie ČR, Městská policie Osek, Azylový dům Osek.

Na druhém stupni bylo zjištěno kouření elektronických cigaret na záchodech, žáci byly potrestáni dle školního řádu a informování rodiče. Na základě stížnosti zákonného zástupce škola podala na ČOI a Policii ČR podnět k šetření o prodeji elektronických cigaret nezletilým dětem v místním obchodě. ČOI záležitost prošetřila a uložila sankci.

V I. pololetí se uskutečnil projekt Zdravý životní styl. Žáci zpracovávali témata (Zdravý životní styl a jeho význam, výživa, pitný režim, pohyb, duševní hygiena, spánek, nemoci důsledkem nevhodného žs, osobní hygiena, závislosti, drogy) a tvořili podcasty. Uskutečnila se návštěva hasičů a členů Českého červeného kříže.

Aktivity primární prevence probíhaly během celého školního roku od 3.–9. ročníku, dlouhodobě spolupracujeme s lektorkou Mgr. Monikou Podlahovou: 3.r. Online I, 4.r. Online II, 5.r. Online II, 6.r. Můj vnitřní svět I, 7.r. Můj vnitřní svět II, 8.r. Rizika dospívání, 9.r. Rizika pornografie.

6–9. ročníky navštívili film *Annaissmissing*, film poukazoval na rizika online prostoru, sexting a kyberšikanu. Ve škole následně proběhla s metodikem zpětné reflexe ve všech třídách. 9.r navštívili divadelní inscenaci *Klára 3847* o dívce, která přežila věznění v koncentračním táboře Osvětim.

Pro rodiče jsme pořádali besedu „Pomoc, máme doma pubertáka“ lektorka rodičům poradila, jak zvládnout toto nelehké období, jakým nástrahám mohou rodiče čelit v oblasti návykových látek, online závislostí, sebepoškozování, úzkostí, nebo poruch příjmu potravy. Jak zefektivnit komunikaci atd. I přes velkou propagaci semináře, byla účast rodičů bez velkého zájmu.

V průběhu roku se v médiích objevily informace o sdílení nevhodného obsahu na whatsappových skupinách, rizika nápojů Prime a cukrovinek s HHC. Metodik informoval rodiče a ve třídách proběhla intervence. Proběhlo anketní šetření o užívání návykových látek z výsledku vyplynulo, že žáci spíše užívají elektronické cigarety než klasické tabákové. 1,3 % žáků kouří pravidelně.

Primární prevence probíhala v rámci výuky v hodinách přírodovědy, prvouky, informatiky, tělesné výchovy, výchovy ke zdraví, občanské výchovy, přírodopisu, chemie a při třídnických hodinách. Prevence záškoláctví, prevence šikany a extrémních projevů agrese, prevence v adiktologii, prevence týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, prevence rizikových sportů a rizikovému chování v dopravě, projevy rasismu a xenofobie

Naším dlouhodobým cílem je prohlubovat spolupráci a rodiči, při výskytu problému rodiče požádali metodika prevence či výchovnou poradkyni o pomoc. Tuto možnost mají i žáci, kteří vědí, na koho se v případě jakýchkoliv problémů obrátit a komu se svěřit. Mimo pravidelné třídní schůzky pořádáme pro rodiče slavnostní zahájení školního roku pro 1. ročníky, slavnostní rozloučení s 9. ročníky v kostele svatého Petra a Pavla, advent ve škole a pěvecké koncerty v kostele Oseckého kláštera.

V rámci vzdělávání v oblasti prevence se všichni pedagogičtí zaměstnanci zúčastnili semináře „Práce s agresivním žákem“ s lektorkou Mgr. Michaelou Veselou, Společně k bezpečí, z. s.

V novém školním roce 2024/2025 se opět zaměříme na posilování a stmelování třídních kolektivů, tím tak minimalizujeme výskyt šikany. Ve třídách chceme budovat zdravé a důvěrné prostředí a podporovat duševní zdraví dětí. Cíleně působit na žáky takovým způsobem, aby byli schopni orientovat se a pozitivně pracovat s postoji v oblasti závislostního a rizikového chování.

Riziková místa školy

- žákovské WC
- třídy
- chodby, šatny

V prostorách školy máme zabezpečen dobrý systém dohledů nad žáky ve všech rizikových prostorách (hlavně chodby, WC, třídy, šatny). Rozpis dohledů je umístěn na všech chodbách.

6.1 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none"> • existence ŠPP • pozitivní klima školy, vztahy na pracovišti • okamžité řešení situace • komunikace mezi pedagogy I+II. stupně • DVPP, ochota p. sboru vzdělávat se • spolupráce mezi VP, ŠMP, ŠPP • kvalifikace VP, ŠMP • udržení výskytu RCH na nízké úrovni, mapování RCH ve škole • podpora vedení • třídnické hodiny, podpora vztahů ve třídě • aktivity pro žáky, rodiče (výlety, besedy, exkurze, Den otevřených dveří, Vánoce) • Adaptační kurz, adaptační den pro budoucí 6 ročníky na II. stupni • dobré vztahy školy s rodiči • podpora vzdělávání žáků se SVP • kvalitní bezpečnost ve škole – docházkový systém (Maminko, posílám zprávu) • aplikace Nenech to být • podpora žáků ohrožených školním neúspěchem • zapůjčení IT vybavení při distanční výuce • přestávky na dvoře, hřišti školy, aktivní vyžití na chodbách (stolní fotbal, hokej, pinčes, čtecí a relaxační prostor) • školní časopis, školní parlament 	<ul style="list-style-type: none"> • příprava žáků do školy, projevy vulgarizmu • nespolupráce některých rodin • kouření e-cigaret u dětí na II. stupni • PRCH – finanční zátěž pro rodiče
Příležitosti	Hrozby
<ul style="list-style-type: none"> • kvalitnější zviditelnění aktivit ve škole a následných úspěchů • využití třídnických hodin jako PRCH • vzdělávací programy pro rodiče • spolupráce s dalšími institucemi • vytváření prostoru k sebehodnocení žáků a rozvíjet jejich motivaci k učení • hledání finančních zdrojů 	<ul style="list-style-type: none"> • tolerance rodičů vůči společensky legálním drogám (tabák, nikotinové sáčky, ochucené elektronické cigarety) • ignorace žáků vůči společensky legálním drogám (tabák, alkohol, kofein) a nebezpečí internetu • nezodpovědné chování teenagerů na sociálních sítích, nedostatečná schopnost bránit se případným nástrahám • vyšší podíl omluvené absence • nárůst duševních potíží u dívek a poruch příjmu potravy

7. Cíle preventivního programu pro školní rok 2024/2025

Cílové skupiny

Preventivní program je určen žákům I. a II. stupně, pedagogům, zaměstnancům školy a rodičům.

7.1 Dlouhodobé cíle

Žáci

- zajisti bezpečné prostředí ve škole
- k prevenci rizikového chování využívat různé příležitosti, formy a metody (např. besedy s odborníky, tematická divadelní a filmová představení, četba knih a časopisů s danou tematikou)
- aktivně žáky zapojit do akcí, které na škole probíhají
- vést žáky k bezpečnému využívání komunikačních a informačních technologií zdůrazňovat rizika spojená s užíváním PC a internetu, kde hledat pomoc v případě zneužití osobních údajů atd.
- podporovat osobnostní rozvoj (posilovat sebejistotu, schopnost čelit sociálnímu tlaku, stresům)
- zvýšit odolnost dětí a mládeže vůči projevům rizikového chování
- vést žáky k odpovědnosti za své zdraví a učít je přijímat zdravý životní styl
- podpořit žáky ohrožené školním neúspěchem

učitelé

- vytvořit pedagogický sbor, který bude vzájemně spolupracovat při řešení problémových jevů
- dbát na důsledné omlouvání absence žáků
- respektovat individualitu žáků, jejich odlišnosti
- pomoci žákům v překonávání překážek (v případě potřeby je odkázat na ŠMP, VP, odborníky)
- spolupracovat se ŠMP a VP (pravidelně je informovat o negativních jevech a problémech ve třídách)
- vytvořit funkční a informační systém vzdělávání pedagogů v oblasti prevence
- prohlubovat spolupráci mezi PP školy a ostatními pedagogickými pracovníky
- prohlubovat spolupráci mezi ŠPP a ostatními pedagogickými pracovníky
- začlenit méně průbojně žáky do kolektivu

rodiče

- usilovat o vzájemnou spolupráci mezi rodinou a školou (zapojovat rodiče do aktivit školy)
- zajišťovat žákům i rodičům a třídním učitelům služby ŠPP
- zajistit pravidelné informování o proběhlých akcích v rámci specifické i nespecifické prevence na webových stránkách školy

7.2 Střednědobé cíle

- zaměřit pozornost na děti s rizikovým chováním, zlepšit komunikaci ve třídách s pomocí třídních učitelů již na I. stupni, pracovat efektivněji na vytváření pozitivního klimatu třídy, snažit se podchytit v začátcích např. začínající agresivní chování, šikanu, vyčleňování žáků z třídního kolektivu
- stále se snažit začlenit do kolektivu žáky z Ukrajiny

7.3 Krátkodobé cíle

žáci

- dbát na ochranu zdraví žáků v souvislosti s onemocněním COVID-19.
- snižovat projevy agresivity a vulgárního vyjadřování žáků
- zlepšovat sociální klima tříd – zajistit pravidelnou práci s třídním kolektivem – adaptační pobyt 6. ročníků – zlepšit komunikaci nejen s novým TU, ale i s učiteli, kteří v těchto třídách nově učí, posílit kohezi v třídním kolektivu
- posilovat duševní odolnost vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům
- předcházet záškoláctví podporou pozitivního a zdravého klimatu ve třídě i ve škole
- minimalizovat projevy šikany jejich okamžitým řešením a nápravou
- předcházet užívání jakýchkoliv návykových látek, především tabák, alkohol
- předcházet základním projevům kriminality a delikvence
- upozorňovat na právní důsledky při nedodržení zákonů a pravidel

učitelé

- seznámení pedagogů s novým PP s ŠPS naší školy
- spolupracovat se ŠMP a MP, průběžně sledovat výskyt RCH (rychle a efektivně jej řešit)
- pravidelně kontrolovat zameškané hodiny a počet neomluvené absence (včas odhalovat záškoláctví)
- využít třídnické hodiny jako prevenci RCH
- věnovat pozornost rizikovým skupinám žáků
- podporovat zdravé vztahy ve třídě, budovat vzájemný respekt mezi spolužáky, respektovat odlišnosti jakéhokoli druhu

rodiče

- nabídnout vzdělávací programy a besedy s odborníky pro rodiče
- zvat rodiče na pravidelné třídní schůzky či konzultace
- seznámit rodiče s webovými stránkami školy, PP, ŠPS
- nutnost zabývat se problémy svých dětí, pomoc při hledání řešení

8. Metody a formy dosažení vytyčených cílů

V rámci výuky budou kromě tradičních metod práce využívány také další metody, které se dosud osvědčily:

- aktivní sociální učení
- výklad (informace)
- individuální přístup k žákům
- samostatná práce (výtvarné, slohové, referáty...)
- práce v komunitním kruhu
- přednášky, besedy
- dramatická výchova, sociální hry, hraní rolí, obhajoba názoru, párová skupinová práce ve třídě apod.

8.1 Primární prevence v rámci výuky

Aktivity v rámci vyučování – 1. stupeň

Na 1. stupni spočívá těžiště práce na třídním učiteli, který jednotlivá témata vhodně zařazuje do výuky vybraných předmětů především v prvouce, přírodovědě a informatice. Prevence rizikového chování zahrnuje otázky sexuální výchovy, rasismu, návykových látek, osobního bezpečí, kyberšikany a zdravého životního stylu bude vhodně zařazena do třídnických hodin.

Cíl – Žáci by měli po pěti letech umět:

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky
- umět správně využít svůj volný čas
- znát informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát rizika užívání návykových látek
- umět odmítat
- znát bezpečnost a rizika silničního provozu a poskytnutí první pomoci

Aktivity v rámci vyučování – 2. stupeň

Na 2. stupni je třeba koordinovat práci třídního učitele s vyučujícími jednotlivých předmětů, kterých se primární prevence nejvíce týká (výchova ke zdraví, občanská výchova, přírodopis, chemie, informatika, dějepis ale i český jazyk a literatura).

Cíl – Žáci by na konci školní docházky měli umět:

- žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám
- znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem
- znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly
- znají významné dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- znají činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví
- ví, co je podstatou zdravého životního stylu a snaží se o jeho realizaci
- znají pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužívání dítěte je trestné
- umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- ví, kde hledat odbornou pomoc, v případě potřeby ji dovedou využít

- bezpečně zvládají účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání apod.) a správně se rozhodují v situacích vlastního, nebo cizího ohrožení
- dokáží komunikovat se specializovanými službami (linky důvěry, krizová centra)
- odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat

8.2 Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou o Preventivním programu, jeho realizaci, o dění ve třídě a akcích informováni na třídních schůzkách a prostřednictvím školního systému. Mají možnost konzultací s učiteli, jsou vybízeni ke spolupráci se školou (v rámci školské rady) a žádání o pomoc při některých aktivitách (dny otevřených dveří, besídka, Vánoce, Velikonoce). Rodiče problémových žáků jsou zváni k jednání do školy, jednání se účastní třídní učitel, školní metodik prevence, výchovný poradce, zástupce vedení školy. S Preventivním programem a s aktivitami školy se může veřejnost seznámit také na webových stránkách školy.

9. Přehled plánovaných konkrétních aktivit v oblasti primární prevence pro školní rok 2024/2025 - mimoškolní aktivity

9.1 Plán primární prevence – 1. stupeň 2024/2025

Aktivity specifické prevence budou zařazovány podle aktuální nabídky a konkrétní situace v jednotlivých třídních kolektivech,

Preventivní programy – Mgr. M. Podlahová, Policie ČR, MP Osek

Plánované aktivity nespecifické primární prevence pro rok 2024/2025

Adaptační den 1.r

Soutěž tříd ve sběru starého papíru a sběru plastových víček

Hasiči

Výlet na zámek Ploskovice 1., 2. r.

Planetárium Most 4., 5. r.

Projekt Jablíčkování 1. r.

Podzimní Ježkování 2. r.

Přehazovaná

Loutky – vystoupení rodiny Kopeckých

Výtvarné práce „Podzimní dekorace“ (spolupráce s rodiči)

Drakiáda

Kouzlení s podzimem

Projekt Listování 1. r.

Slavnosti slabikáře 1. r.

Florbal 4., 5. r.

Výtvarné práce „Zvyky a tradice“ (spolupráce s rodiči)
Návštěva Městské knihovny v Oseku – Zvyky a tradice
vystoupení pěveckého sboru při rozsvěcení vánočního stromu
projekt Čertí škola
Den otevřených dveří – pro děti MŠ
Koncert pěveckého sboru se skupinou BOBCI
Vánoce ve škole – Den otevřených dveří
Vystoupení pěveckého sboru na vánočním koncertě v klášteře
Vánoční turnaj ve vybíjené 2.,3.,4. r.
Plavecký výcvik 2, 3., 4. r.
DVD Litvínov – hudební pořad
Osecká sovička
Zpívánky pod Stropníkem
Besedy v městské knihovně
Vybíjená - 4.,5.r.
Projekt Lidové tradice Velikonoce
Projekt Den s dětskou knihou 4. r
Čarodějnický den 1. – 5. r.
Projekt „Cesta do středověku“ 4.r.
Den dětí – filmové představení 1. – 5. r.
Atletický trojboj – 3.,4.,5. r.
Exkurze, výlety do přírody

9.2 Plán primární prevence – 2. stupeň 2024/2025

Aktivity specifické prevence budou zařazovány podle aktuální nabídky a konkrétní situace v jednotlivých třídních kolektivech.

Aktivity specifické primární prevence:

Preventivní programy – Mgr. Monika Podlahová, 6–9.r., PČR Duchcov
Adaptační kurz 6. třídy
Projekt Zdravověda
Projekt zdravý životní styl
Mladý zdravotník
Besedy se školním metodikem prevence – kouření, alkohol, drogy, sexuální výchova, bezpečný internet
Škola bez nikotinu, Bubnovačka

Plánované aktivity nespecifické primární prevence pro rok 2024/2025

Adaptační kurz 6.r
Evropský den jazyků
Dějepisná exkurze – 6,7,8,9.r.
Přírodovědný klokan
Matematická olympiáda

Školní kolo chemické olympiády
Logická olympiáda
Návštěva Regionálního muzea v Teplicích – mineralogie 9. r.
Šance – přehlídka SŠ Teplice 9. r.
Účast na sportovních soutěžích a akcích v rámci okresu
Exkurze Úřad práce Teplice 9. r.
Den otevřených dveří SŠ Educhem Mezíboří, SOŠ Hamr 9. r.
Charitativní akce – úterek
Školní kolo olympiády v ČJ 9. r.
Školní kolo olympiády v dějepise 8., 9. r
Litvínovský choroš – ekologická soutěž pro žáky 8., 9. r
Advent ve škole, vánoční koncert
Hrdá škola
Pythagoriáda
Školní kolo zeměpisné olympiády
Školní kolo chemické olympiády
Školní kolo olympiády AJ
Účast na sportovních soutěžích a akcích v rámci okresu
Dle nabídky – Divadelní představení
Dějepisná soutěž žáků 7. r.
Okresní kolo olympiády AJ
Lyžařský výcvikový kurz 7. r.
Jaderná elektrárna Temelín – online
The Easter egg
Zeměpisná exkurze, přednáška 7. r
První pomoc – zdravotní 1., 2. stupeň
Třídní výlety
Rozloučení s 9. ročníkem

Měření efektivity programu

Měření efektivity programů během školního roku bude prováděno těmito formami:

- sběrem dat – žákovské dotazníky, ankety
- individuálními rozhovory se žáky o jednotlivých akcích a programech, společné rozhovory
- hodnocení jednotlivých aktivit v pedagogickém sboru
- výsledky měření budou uvedeny v hodnotící zprávě, která je součástí výroční zprávy školy

Závěr

Pro zdravé fungování každé společnosti jsou důležitá společně vytvořená, a především dodržovaná pravidla, která jsou také velmi účinnou prevencí rizikového chování, zejména nekázně, záškoláctví, násilí a šikany. Na naší škole jsou proto vždy na začátku školního roku žáci seznámeni se Školním řádem školy i s řády odborných učeben, čímž se snažíme předcházet pozdějším nedorozuměním. Výukové či výchovné problémy se řeší pohovorem se zákonnými zástupci, vzájemná spolupráce výraznou měrou přispívá ke školní úspěšnosti i k prevenci rizikového chování. Poradenskou činnost i odbornou pomoc pro rodiče, děti i pedagogické pracovníky poskytuje na škole výchovný poradce, metodik prevence, školní poradenské pracoviště. Pro tyto účely má stanoveny konzultační hodiny (viz. str. 5).

Financování PP na rok 2024/2025

Některé akce vyžadují finanční spoluúčast žáků. Zdrojem je třídní fond žáka.

Seznam použitých zkratk

ŠPP – školní poradenské pracoviště

ŠPS – Školní preventivní strategie

PP – Preventivní program

RCH – Rizikové chování

Dne 30.9. 2024

Program sestavil: Ing. Michaela Hametová, školní metodik prevence

Program schválil: Mgr. Jan Sklepník, ředitel školy

10. Preventivní program školní družina – předcházení šikaně

Školní družina je součástí Základní školy Osek, okres Teplice, nachází se ve dvou budovách. V budově Nelsonská probíhá ranní družina a shromažďování dětí po vyučování. Zde využívá ŠD jednu místnost a příležitostně tělocvičnu, učebnu VT, hudebnu a školní dvůr. Odpolední družina probíhá převážně v budově Hrdlovská ve třech místnostech a příležitostně v multimediální učebně a na školním hřišti.

Primární prevence rizikového chování u žáků se zaměřuje prioritně na předcházení rozvoje rizik, které směřují zejména k následujícím rizikovým projevům v chování žáků:

agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimedií, násilí, vandalismus, rasismus, záškoláctví, závislostní chování, užívání všech návykových látek, gambling, rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů, spektrum poruch příjmu potravy, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování

Cílem je snaha o vytvoření bezpečného prostředí pro každého žáka s ohledem na jeho individualitu, vhodnými metodami včas rozpoznat šikanu a výběrem činností v zájmovém vzdělávání předcházet rozvoji rizikového chování žáků.

Krátkodobé cíle

- poskytování informací týkajících se rizikového chování
- rozhovory s dětmi, společné sezení, rozlišit šikanu a šikádlení
- upevňovat kolektiv šk. družiny – s ohledem na věkové rozdíly v oddělení, respektovat se navzájem, pomáhat si, vnímat odlišnosti v chování, umět naslouchat
- respektovat individualitu jedince (sociálně slabší)
- odstraňovat soupeření mezi dětmi
- upevňovat vztahy s dospělými, nenásilně si získat důvěru žáků
- vytipovat riziková místa a jejich sledování – herna ŠD, chodby, WC, šatna, školní hřiště

Dlouhodobé cíle

- vytváření bezpečného a harmonického prostředí
- nabídnout pestrý výběr činností – obsahuje plán činností
- zapojit účastníky do zájmových a sportovních aktivit, organizovat výlety, knihovna, soutěže, turnaje
- vzájemná komunikace mezi vychovatelkami a třídní učitelkou – informovat se o odlišnostech a nezdravém chování žáků
- při vytipování nezdravého chování, sledování, vzájemná komunikace mezi vychovatelkou, třídní učitelkou, oznámení vedení školy a výchovné poradkyni o jeho projevech
- zvýšení vnímavosti vůči změnám v žákovském kolektivu (při ranní, odpolední ŠD)

Preventivní činnost vychovatelek

- motivují k vytvoření vnitřních pravidel družiny, která jsou v souladu se školním řádem, a dbá na jejich důsledné dodržování (vytváření otevřené bezpečné atmosféry a pozitivního sociálního klimatu ve třídě)
- pedagogičtí pracovníci vědí, jak vypadají příznaky nezdravých vztahů, vhodně na ně reagují
- volí vhodné postupy a metody při zjišťování a řešení problému viz. **Krizový plán**
- získávají a udržují si přehled o osobnostních zvláštностech účastníků družiny a o jejich rodinném zázemí
- zprostředkovávají komunikaci s ostatními členy pedagogického sboru a jsou garantem spolupráce školy se zákonnými zástupci nezletilých žáků

Spolupráce se zákonnými zástupci

- komunikace při vyzvedávání účastníků ze ŠD (zák. zástupce se obrátí na vychovatelku oddělení nebo vedoucí vychovatelku, když zjistí problém)
- třídní schůzky, konzultační hodiny ve škole

Spolupráce pedagogických pracovníků ve škole

- vzájemná komunikace vychovatelky a třídní učitelky
- oznámení a upozornění na rizikové chování ředitele a výchovnou poradkyni školy
- školní poradenská služba školy: výchovná poradkyně – Mgr. J. Tylová, šk. preventista – Ing. M. Hametová, Mgr. L. Zítová, zástupce školy Mgr. J. Sklepník, Mgr. M. Paterová

11. Krizový plán

V případě, že škola bude mít podezření na užívání návykových látek či na výskyt jiného rizikového chování, bude postupovat dle Školního řádu a patřičného pokynu MŠMT. Dále bude nahlížet do Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže. Na pohovoru s žákem se bude aktivně podílet dle konkrétní situace třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence, zástupce ředitele či ředitel školy. Věc bude oznámena zákonným zástupcům, případně jim bude doporučen pohovor s odborníky. O všech opatřeních bude veden i písemný záznam. V případě nezájmu zákonných zástupců bude kontaktován OSPOD Teplice.

11.1 Příloha 1. Informace pro pedagogy – co dělat, když...

TABÁKOVÉ VÝROBKY

Ve vnitřních i vnějších prostorách školy je zakázáno kouřit. Kouřit zde nesmějí žádné osoby a není možné ani zřizovat kuřárny nebo místa pro kouření vyhrazená.

Postup školy při užití tabákového výrobku žákem

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník odebere žákovi výrobek a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Pedagogický pracovník dále o události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka, (zejména odkud /od koho má tabákový výrobek), který založí metodik prevence do své agendy.
4. Třídní učitel informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně – právní ochrany.

ALKOHOL

Prodej nebo podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let je v ČR zakázáno. Zakázáno je rovněž osobám mladším 18 let alkohol nabízet, nebo je v konzumaci alkoholu podporovat.

Postup školy při požití alkoholu žákem

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník žákovi alkohol odebere a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu hrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
4. Pedagogický pracovník sepiše o události záznam s vyjádřením žáka (pokud nehrozí akutní nebezpečí), který založí metodik prevence do své agendy.
5. Pedagogický pracovník informuje vedení školy, třídního učitele a metodika prevence.
6. Škola vyrozumí zákonného zástupce žáka, že žák konzumoval alkohol ve škole. Pokud není žák schopen výuky, vyzve ihned zákonného zástupce, aby si žáka vyzvedl.
7. Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně-právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.

8. Žákovi bude uděleno výchovné opatření. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů.
9. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně právní ochrany dítěte.
10. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Postup školy při nálezů alkoholu ve škole

1. Pracovník školy tekutinu nepodrobje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. Nalezenou tekutinu uloží u vedení školy pro případ usvědčujícího důkazu.
4. Zpracují stručný záznam o události.

Postup školy při nálezů alkoholu u žáka

1. Pracovník školy zabavenou tekutinu nepodrobje žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. O nálezů sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byl alkohol nalezen, datum, místo a čas nálezů a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byl alkohol nalezen (nebo který jej odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce. Zápis záznamu založí školní metodik prevence do své agendy.
4. Škola o nálezů vyrozumí zákonného zástupce nezletilého žáka, a v případě, že se jedná o opakovaný nález u téhož nezletilého žáka, i orgán sociálně – právní ochrany dítěte.

NÁVYKOVÉ LÁTKY

Zakázána je výroba, distribuce, přechovávání, šíření i propagace omamných a psychotropních látek, a to bez ohledu na věk žáka a prostředí, ve kterém by k tomu docházelo. Zakázáno je rovněž navádění k užívání těchto látek.

Postup školy při užití návykové látky žákem

1. V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci návykové látky v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit.
2. Pedagogický pracovník žákovi návykovou látku odebere a zajistí, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
3. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, že je žák ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
4. Pedagogický pracovník sepíše o události záznam s vyjádřením žáka (pokud nehrozí akutní nebezpečí), který založí metodik prevence do své agendy.
5. Pedagogický pracovník ihned vyrozumí vedení školy, následně informuje třídního učitele a metodika prevence.

6. Škola vyrozumí zákonného zástupce žáka, že žák konzumoval návykovou látku ve škole. Pokud není žák schopen výuky, vyzve ihned zákonného zástupce, aby si žáka vyzvedl. Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.
7. Pokud není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně – právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.
8. Škola splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně – právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte.
9. Žákovi bude uděleno výchovné opatření. Je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání návykových látek je porušením školního řádu.
10. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem návykové látky, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

Postup školy při nálezů návykové látky ve škole

1. Pracovníci látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem.
3. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
4. V případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

Postup školy při zadržení návykové látky u žáka

1. Pracovníci látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury.
2. O nálezů ihned uvědomí vedení školy.
3. Sepíše záznam s vyjádřením žáka. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ředitel školy nebo jeho zástupce.
4. O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka.
5. V případě, že se žák látkou intoxikoval a je přivolán lékař, předají látku lékaři.
6. V případě důvodného podezření, že některý žák má u sebe návykovou látku, pracovníci školy vyrozumí Policii ČR, zkonzultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka.
7. Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Postup školy při zjištění distribuce návykové látky ve škole

1. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
2. Škola vyrozumí také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany.

ZÁŠKOLÁCTVÍ

Za záškoláctví je považována neomluvená absence žáka ve škole. Jedná se o přestupek, kterým žák úmyslně zanedbává školní docházku.

Postup školy při záškoláctví

1. O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel vedení školy.

Při zvýšené omluvené nepřítomnosti prověřuje její věrohodnost.

2. Při neomluvené absenci do 10 hodin u žáka 1. stupně a do 12 hodin u žáka 2. stupně za dané čtvrtletí školního roku škola kontaktuje zákonného zástupce a věc řeší s ním. Při delší neomluvené absenci postupuje podle dalšího bodu.

3. Pokud má žák 1. stupně víc než 10 neomluvených hodin a žák 2. stupně za dané období školního roku, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se výchovné komise účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence, popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší.

4. Pokud se škole nepodaří problém týkající se povinné školní docházky vyřešit vlastními silami a k cíli nevede ani svolání výchovné komise, škola v případě podezření ze spáchání přestupku může k příslušnému orgánu podat podnět k zahájení řízení o přestupku, tj. podnět k zahájení řízení z moci úřední ve smyslu § 42 správního řádu.

5. Typicky jde o situaci, kdy neomluvená nepřítomnost žáka 1. stupně přesáhne 25 hodin a žáka 2. stupně a střední školy 30 hodin v daném čtvrtletí školního roku. Spolu s oznámením škola zašle i související dokumentaci (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise, záznamy o jednání v rámci individuálního výchovného plánu apod.)

6. Podle § 10 odst. 4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, je škola povinna bez zbytečného odkladu oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností (tedy v praxi OSPOD), pokud se dozví o skutečnostech uvedených v § 6 téhož zákona (typicky zanedbávání školní docházky, nemravný život, zneužívání návykových látek, násilí), a to v případě, že trvají po takovou dobu, nebo jsou takové intenzity, že nepříznivě ovlivňují vývoj dětí nebo jsou anebo mohou být příčinou nepříznivého vývoje dětí.

Na OSPOD tedy škola hlásí jen závažnější případy. Jinak platí, že situaci vyhodnocuje přestupkový orgán, který sám se případně obrátí na OSPOD.

4. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.

VANDALISMUS

Vandalismus ve školním prostředí se projevuje ničením školního majetku nebo jeho poškozováním a ničením majetku ostatních žáků a žákyň, případně dalších členů školní komunity.

Postup školy při řešení vandalismu

1. Pedagogický pracovník promluví se žákem a snaží se zjistit příčinu jeho chování.

2. O způsobené škodě provede záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...

3. U škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, bude preferovat tento způsob náhrady škody.

4. Úmyslně způsobenou škodu nahradí zákonný zástupce žáka.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. Informování zákonného zástupce:
 - a) V případě, kdy způsobená škoda je nepatrná nebo malá, je třeba věc oznámit rodičům tehdy, jestliže dítě věc poškodilo úmyslně a nejeví žádnou snahu o nápravu.
 - b) V případě škod většího rozsahu nebo škod na majetku někoho třetího (spolužák, cizí osoby v průběhu školní exkurze atd.) oznámí rodičům vždy.
7. Informování Policie ČR:
 - a) pokud se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci.
 - b) pokud o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.
8. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, nahlásí škola toto jednání na OSPOD.

KRÁDEŽE

Krádež je takové jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho, a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod.

Postup školy při řešení krádeže

1. Pedagogický pracovník se musí zabývat každou zjištěnou nebo nahlášenou krádeží a vyšetřit ji. Při prosloveh k dětem nezačíná slovy, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor a vy jste jim říkali, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj.
2. Provede šetření o krádeži, pečlivě se zabývá příčinami a udělá záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti: kdo – kdy – kde – jak – proč – čím...
3. Zákonné zástupce poškozeného vyrozumí ihned, rodiče zloděje až poté, kdy bude přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly.
4. S náhradou způsobené škody postupujte jako u vandalismu.
5. Žákovi bude uděleno výchovné opatření.
6. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, vyrozumí Policii ČR.
7. V případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, hlásí škola toto jednání na OSPOD.

ŠIKANANA

Šikana je agresivní chování ze strany žáka (žáků) vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil a bezmocností oběti. U žáků se za šikanování nepovažuje škádlení nebo agrese, které nemá znaky šikanování. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, pak toto chování přerůstá v šikanu.

Projevy šikanování

Šikanování má ve svých projevech velice různou podobu. Mezi základní formy šikany patří:

- Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, výhrůžky, násilné a manipulativní komentáře) nebo neverbální (např. urážlivá

gesta a zvuky, používání zastrašujících výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení, schovávání, kradení věcí nebo učebních pomůcek)

- Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení. Hlavní agresor působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Nepřímá šikana je většinou nefyzická (např. záměrná ignorace žáka nebo učitele, rozšiřování pomluv a lží, ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace)
- Kyberšikana (elektronická šikana) může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka nebo učitele, prezentace ponižujících videí na portálech, zasilání vulgárních a výhružných SMS nebo e-maily.

Důležité znaky šikanování jsou:

- záměrnost: úmysl ublížit, poškodit jedince, mít ho v moci, vyvolat v něj strach
- opakování: nemusí být vždy podmínkou
- nepoměr sil: psychických, fyzických, sociálních
- samoučelnost agrese: nejedná se o reakci na nějaké chování

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt (byť s převahou jedné strany)
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Varovné signály šikanování

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávisným nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem.
- Skutečnost, že žák se podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž je jeden z účastníků viditelně slabší a snaží se uniknout.
- Žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními.
- Při přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.

- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek.
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad.
- Zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčitě bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.).
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku.

Stadia šikany

První stadium: Zrod ostrakismu. Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace. V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace. **Třetí stadium (klíčový moment):** Vytvoření jádra. Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat

a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy. Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

- škola má nastavena konkrétní a srozumitelná pravidla chování žáků ve svém školním řádu za porušení pravidel jsou vyvozeny důsledky
- ve třídě jsou nastavena třídní pravidla, provádí se pravidelný monitoring varovných signálů výskytu šikany

Postup školy při podezření na šikanu

1. Učitel co nejdříve oznámí své podezření vedení školy, metodikovi prevence, výchovnému poradci a konzultuje s nimi další postup.
2. Metodik prevence společně s další osobou (ředitel školy, zástupce školy, výchovná poradkyně nebo třídní učitel) individuálně pohovoří s informátory a oběťmi.
3. Společně naleznou vhodné svědky a individuálně s nimi pohovoří. (Nikdy nesmí společně vyšetřovat agresora a svědky, nebo konfrontovat oběti a agresory!)
4. Zajistí ochranu obětí. Spojí se s rodiči obětí, konzultují výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosí je o pomoc.
5. Na základě zjištěných informací posoudí výchovná komise, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti.
6. Pokud jde o šikanu v pokročilém stádiu, požádá škola o pomoc odborníky.
7. V případě počáteční šikany zvolí vhodnou metodu:
 - a) Metodu usmíření (individuální rozhovory s oběťmi a agresory).
 - b) Metodu vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči).
8. Škola individuálně pozve rodiče agresorů. Seznámí je se situací, sdělí jim navrhovaná opatření a požádá je o spolupráci.
9. Škola individuálně pozve rodiče obětí šikany. Seznámí je se situací, domluví se na opatřeních (terapie, osobnostní výcvik...)
10. Na třídnické hodině třídní učitel (případně ve spolupráci s MP, VP, ŘŠ) rozebere situaci (vynechá citlivé detaily), vysvětlí nebezpečí šikany a důsledky. Oznámí potrestání viníků.
11. Třídní učitel s metodikem prevence budou se třídou dále pracovat. Podle potřeby požádají o pomoc odborníky (PPP).

Postup školy v případě brutální šikany

1. Učitel musí zvládnout svůj vlastní šok, zastavit násilí a postarat se o oběť, poskytnout jí nejnutnější pomoc a ochranu.
2. Učitel zalarmuje kolegy a informuje vedení školy, třídu nesmí nechat bez dozoru.
3. Učitelé by měli zabránit tomu, aby se třída mezi sebou domluvila, zamezit křivé skupinové výpovědi. Někdo by měl s žáky zůstat a hlídat je. Také je možné rozdělit je do skupin. Ale i ty musejí zůstat pod dozorem.
4. Pokud je postižený žák vážně zraněný, zavolají záchranku a informují rodiče. Pokud zraněný není, i tak je třeba ho chránit, pomáhat mu překonat prožitá trauma, uklidnit ho a utěšit, snažit se mu dodat pocit bezpečí.
5. Škola je povinná nahlásit celou věc policii, současně naváže kontakt se specialistou na šikanování.
6. Škola v ten samý den zahájí vlastní vyšetřování.

KYBERŠIKANA

Pojem kyberšikana představuje úmyslné urážky, vyhrožování, zesměšňování nebo obtěžování druhých prostřednictvím moderních komunikačních prostředků většinou v delším časovém období. Pachatel často jedná anonymně, takže oběť netuší, od koho útoky pocházejí.

Postup školy v případě oznámení kyberšikany, která probíhá mimo školu

1. Zajistit ochranu oběti – doporučit, aby okamžitě přerušila veškerou komunikaci s útočником.
2. Informovat rodiče a doporučit jim, aby se obrátili na Policii ČR.
3. Doporučit rodičům a žákovi, aby si zajistili všechny dostupné důkazy, žák nesmí nic mazat, vše vytisknout a archivovat.
4. Zapsat záznam o oznámení a rozhovoru s obětí a zákonnými zástupci.

Postup školy v případě kyberšikany, která probíhá na půdě školy

1. Zajistit ochranu oběti – doporučit, aby okamžitě přerušila veškerou komunikaci s útočником.
2. Zajistit všechny dostupné důkazy, vyšetřit všechny souvislosti, požádat o pomoc IT kolegu, IT experta, vše vytisknout. Požádat o pomoc Policii ČR, PPP, OSPOD, webové prostředí, kde ke kyberšikaně došlo,....
3. Požádat útočníka, aby se svého jednání zdržel, upozornit ho na protiprávní jednání
4. Informovat a poučit rodiče. Dále postupovat podle stejných pravidel jako v případě vyšetřování šikany.
5. Žádat konečný verdikt a informace od všech zapojených institucí a zákonných zástupců.
6. Potrestat agresora v souladu se školním řádem.

PORUCHY PŘÍJMU POTRAVY (mentální anorexie, mentální bulimie)

Při podezření na PPP u žáka pedagog se zavazuje informovat:

- Pediatra
- Rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se.

SEBEPOŠKOZOVÁNÍ

Sebepoškozování je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky. Lze ho chápat jako nezralou odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody.

Věc řeší třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence.

1. V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života dítěte okamžitě činu zabránit, zajistit druhý pedagogický dohled nad dítětem, kontaktovat rychlou záchrannou službu a vedení školy.
2. Kontaktovat rodiče, dlouhodobě a systematicky s nimi spolupracovat.
3. V případě podezření kontaktovat rodiče, motivovat rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance.
4. Ohlašovací povinnost se netýká sebepoškození, povinnosti hlášení na policii podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě nebo jsou známé příčiny sebepoškození – př. sexuální zneužívání, týrání, ...

SEBEVRAŽEDNÉ MYŠLENKY

Varovné znaky sebevražedného jednání. Mohou se objevovat v různé kombinaci a u každého jinak. Nemusí být přítomny všechny signály. Každý projev sebevražedného jednání by měl být brán vážně.

V CHOVÁNÍ:

- vyhýbání se kamarádům či oblíbeným činnostem
- rozdávání věcí, loučení se
- zabývání se myšlenkami na sebevraždu
- vyhledávání informací o sebevraždě či smrti
- shromažďování prostředků k vykonání sebevraždy
- sebepoškození
- zanedbávání svého vzhledu
- zhoršené soustředění či spánek
- změna chuti k jídlu
- zhoršený školní prospěch
- nízké sebehodnocení a sebedůvěra
- rizikové chování

V PROŽÍVÁNÍ:

- náhlé změny nálad
- dlouhodobý smutek
- úzkostnost
- podrážděnost
- výbuchy vzteku
- vyčerpanost
- apatie, pasivita

V ŘEČI:

- ne/ přímé vyjádření, že chce zemřít
- vyjádření beznaděje, bezvýchodnosti
- dopisy na rozloučenou
- deníky či básně s tématem smrti či sebevraždy
- Nechci žít.
- Kéž bych se nikdy nenarodil.
- Nikomu tu nebudu chybět.

➤ Jsem pro všechny jen přítěží, beze mě bude líp.

Podpurný rozhovor s žákem se sebevražednými myšlenkami. Důležité je mluvit o tématu v klidu, o samotě a mít na to dostatek času. Ideální je, když s dítětem mluví učitel, se kterým má dobrý vztah. Je vhodné žáka přijmout, nesoudit, nenutit své způsoby řešení situace, nezlehčovat prožitky, netrestat ani nevyvolávat pocity viny. Pokud máme podezření, že žák má sebevražedné myšlenky, nesnažíme se situaci hned vyřešit sami. Rolí pedagoga je v takové chvíli poskytnout podpurný rozhovor a předat žáka do další péče (školní poradenské pracoviště – metodik prevence, školní psycholog, výchovný poradce, speciální pedegog). V rozhovoru není nutné se bát ticha, je vhodné vyjádřit zájem o žáka, navázat kontakt a pak se otevřeně zeptat na sebevražedné myšlenky. Žákovi neslibujeme důvěrnost informací, společně se domlouváme na dalším postupu, aby žákovi bylo lépe, a představujeme aktuální možnosti.

Jakými otázkami se můžeme ptát?

Navázání kontaktu:

- Můžu s tebou chvíli mluvit?
- Mám pocit, že se v poslední době trápíš...
- Mám o tebe strach...
- Vidím, že se v poslední době straníš ostatních... neděje se něco?
- Pozoruj na tobě změny... jak se teď máš doma/ ve škole?
- Pojdme si popovídat...

Specificky zaměřené otázky:

- Děkuji, že mi říkáš, jak se cítíš a co prožíváš...
- Chápu to správně, že to, co mi říkáš, znamená, že si chceš ublížit?
- Pochopil jsem to správně?
- Slyšel jsem, že říkáš, že už nechceš žít... co jsi tím myslel?
- Když o tom takhle mluvíš, znamená to, že si chceš ublížit?

SYNDROM TÝRANÉHO DÍTĚTE – CAN (Child Abuse and Neglect)

U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy.

Postup školy v případě, že se dítě se svěří učiteli osobně

1. Uvědomit si, že jde o velmi citlivou záležitost.
2. Seznámit s tím co nejužší okruh dalších osob (ředitel školy, ŠMP, VP).
3. Pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí informovat ho o tom, že se vám dítě svěřilo.
4. Komunikovat s dítětem – podrobnější vyšetřování nechat na psychologovi a policii.
5. Vhodně dítěti sdělit, že skutečnost musíte ohlásit na policii.
6. Ohlásit na policii.
7. Ocenit dítě, že za vámi přišlo a ujistit ho, že pro něj uděláte všechno, co je ve vašich silách.
8. Jestliže dítě nechce, abyste věc ohlásili, situaci konzultujte s odborníkem, ale od oznámení události vás to nesmí odradit.

Postup školy v případě, že se informaci se učitel dozví z ankety, dotazníku

V každém případě je nutné navázat o přestávce nebo po vyučování rozhovor tak, aby nevznikla nežádoucí pozornost. Jestliže dítě potvrdí domněnku, postupuje se dle výše uvedeného návodu. Dítě je nutné volně vyslechnout.

Postup školy v případě, že se informaci se učitel dozví od spolužáků či jiných zdrojů

Přemýšlet, zda tomu nasvědčuje i vaše pozorování. Pokusit se s dítětem navázat rozhovor. Prostředníkovi sdělit, že je důležité, aby za vámi přišlo zneužívané dítě samo. Při nejistotě je nezbytné oznámit věc orgánu sociálně právní ochrany dítěte, který ji prošetří.

Dítě je obětí sexuálního napadení

Jestliže se stalo obětí napadení cestou do školy a útočníkem je neznámá osoba, potom je třeba urychleně vše oznámit policii, rodičům a orgánu sociálně právní ochrany dítěte. Chovat se pevně a jednoznačně a dítě neopouštět až do příchodu rodičů.

HOMOFOBIE

Homofobie v nejširším slova smyslu zahrnuje postoje a chování vyjadřující nepřátelství vůči lidem s menšinovou sexuální orientací či pohlavní identitou, respektive vůči lidem, kteří vybočují z běžných genderových norem.

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

1. Pedagog by měl zastávat citlivý přístup k žákům a studentům, jejichž pohlavní či sexuální identita je odlišná či diskutabilní.
2. Nesnažit se tuto odlišnost veřejně komentovat, zvláště pak negativním způsobem, a to i tehdy, je-li konkrétní jedinec vyučujícímu nesympatický či působí extravagantním dojmem. Naopak je vhodné reagovat na eventuální homofobní poznámky ze strany žáků.
3. Je vhodné připomenout, že příslušníci těchto menšin mají nejen podle zákona stejná práva, ale mnohé osobnosti z řad sexuálních menšin významně přispěli k duchovnímu vývoji lidstva. Především je ale třeba sledovat vztahy v třídním kolektivu a podporovat integraci těch žáků, kteří jsou v něm znevýhodněni.
4. V žádném případě není vhodné snažit se před třídním kolektivem analyzovat sexuální orientaci nebo genderovou identitu některého ze žáků. Taková situace může být pro dotyčnou osobu vysoce stresující a eventuální nepřátelské projevy vůči ní se tím mohou spíše podpořit, byť je záměr vyučujícího odlišný.
5. Má-li pedagog důvody domnívat se, že některý ze žáků má problémy přímo se svou sexuální orientací či pohlavní identitou, je nutné se žákem promluvit.

EXTREMISMUS, RASISMUS, XENOFOBIE, ANTISEMITISMUS

Doporučené postupy a metody z hlediska pedagoga:

1. Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních nebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
2. Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
3. Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
4. Nabídnout alternativní volnočasové aktivity.
5. Zaměřit výuku na tyto problémy.

6. Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
7. Pozvat experty k diskusi s žáky.
8. Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci.
9. V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky (Policii ČR)

Nevhodné přístupy:

- Moralizování a skandalizace bez obeznamenosti s problematikou mládeže a extremismu
- Přejímání extremistických názorů do výuky a argumentace s cílem zalíbit se extremisticky orientované mládeži.

RIZIKOVÉ SPORTY, DOPRAVA

Rizikové chování v dopravě můžeme obecně charakterizovat jako takové jednání, které vede v rámci dopravního kontextu k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím.

Doporučený postup při zjištění rizikového sportu/dopravy

Problematice se věnuje ve velké míře 1. stupeň a dopravní výchova, při zachycení signálu, že se žák (žáci) věnuje extrémně nebezpečnému sportu, okamžitě informovat rodiče, intervence na téma bezpečnost a ochrana zdraví, odpovědnost za svůj život a zdraví. Vyučující, který daný fakt zjistí, informuje: třídního učitele, výchovného poradce, rodiče, v odůvodněných případech je dále možné kontaktovat OSPOD či Policii České republiky.

Doporučený postup v případě drobného úrazu ve škole

1. Úraz ošetří pedagog přítomný na výuce (dozoru, je-li přestávka).
2. Ošetřující pedagog nahlásí úraz třídnímu učiteli žáka a zapíše úraz do Knihy úrazů (u hospodárky školy).
3. Třídní učitel, ošetřující pedagog dle závažnosti úrazu informuje zákonné zástupce žáka, případně je vyzve k vyzvednutí žáka, je-li třeba následné lékařské vyšetření/ošetření.

AGRESE A ŠIKANA VŮČI UČITELI

Při normálním důstojném průběhu komunikace mezi pedagogy a žáky by se to nemělo stávat. Výjimky mohou představovat děti s poruchami chování, které se v afektu mohou verbálního útoku dopustit. Pedagog se řídí krizovým plánem školy.

Doporučený postup

1. Jakmile se žák začne chovat agresivně, začne vyskakovat nebo je zřejmé, že je rozrušený, okamžitě se s ním přestaňte dohadovat. Snižte hlas do klidnější polohy, mluvte spisovně, jasně a snažte se hovor ukončit nějak neutrálně.
2. Je úplně jedno, kdo je v právu, kde je pravda a tak podobně, nejdůležitější je, aby se dítě uklidnilo a pominula aktuální hrozba.
3. Důležitá je podpora zbytku třídy, kdyby útočník vytáhnul nějakou zbraň, budete jejich pomoc potřebovat. Alespoň jeden z nich musí najít chuť a odvalu doběhnout pro někoho dospělého.
4. Za „normálních“ okolností se útoky pohybují pouze ve verbální rovině. Jestliže se dítě zvedne a začne vám sprostě nadávat uprostřed hodiny, je to ošemetná situace. Důležité je, aby nestrhnulo celou třídu. Jakmile začnou bučet, hučet, nadávat a pokřikovat všichni, zvládá se to dost těžko.
5. Jde-li o osamělého útočníka, který je rozčilený, platí to stejně, co při hrozbě fyzickým útokem.

6. Jestliže je útočník chronicky drzý nebo se potřebuje jen nějak vyjádřit, pomáhají dlouhé vážné pohledy. Rozhodně nepomáhá hádání se s útočníkem. Za každou cenu musíte udržet třídu na své straně! Jakmile se zapojí do agrese víc dětí, začíná to být nebezpečné.

VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ

Pro potrestání agresorů lze použít následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitelky školy.
- Snížení známky z chování.
- Doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež
- Doporučení návštěvy PPP, etopeda, dětského psychologa, dětského lékaře, či jiného specializovaného pracoviště.

V mimořádných případech se použije další opatření:

- Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- Vyrozumění policejního orgánu, došlo-li k závažnějšímu případu šikanování.